

De zwakke electorale positie van de VVD en Mark Rutte na de verlaging van de maximale snelheid naar 100 km/uur

Drs. Maurice de Hond – Peil.nl

Inleiding

Voor de VVD en haar potentieel electoraat is de verlaging van de maximale snelheid naar 100 km/uur een ingrijpende maatregel. Uit ons onderzoek blijkt dat 30% van de huidige VVD-kiezers negatief reageert op dit besluit van een regering met de VVD erin. Ook andere vragen, die we dit weekend gesteld hebben, wijzen uit dat dit besluit de positie van Premier Rutte verzwakt.

Daarom gaan we vandaag dieper in op de vragen van vandaag gerelateerd aan het stemgedrag van de VVD van de afgelopen tijd. Daarbij onderscheiden we de VVD-kiezers van TK2017, die de VVD trouw zijn gebleven en de kiezers, die in 2017 wel VVD stemden, maar nu niet meer.

Dat doen we met een schuin oog naar de volgende Tweede Kamerverkiezingen, die op z'n laatst over 16 maanden zullen plaatsvinden.

De steun voor de VVD bij de bevolking

Bij Tweede Kamerverkiezingen wordt de uitslag in behoorlijke mate medebepaald door de vraag, wie men na de verkiezingen als premier wil hebben. De verkiezingen van 2012 zijn daar een goed voorbeeld van: zowel VVD (Rutte) als PvdA (Samsom) profiteerden van de tweestrijd wie er premier zou moeten worden en de VVD kwam daardoor op 27% met de PvdA er vlak achter.

Door de jaren heen laten de Provinciale Statenverkiezingen beter zien hoe het zit met de structurele steun voor partijen in de samenleving. Dan speelt de vraag wie er premier wordt namelijk niet mee. (Wel kan het zijn dat een partij profiteert van een populaire premier op dat moment).

Tussen 2003 en 2019 haalde de VVD bij Provinciale Statenverkiezingen steeds een score tussen 14% en 19%. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2010, 2012 en 2017 haalde de VVD tussen de 20% en 27% met Rutte als serieuze premiers-kandidaat. In 2006 haalde de VVD 15%, maar toen ging het tussen Balkenende en Bos en was Rutte net de leider van de VVD geworden (na een tweestrijd met Verdonk).

In 2010 had de VVD vooral concurrentie van de PVV en deed Cohen (PvdA) het slecht in de verkiezingscampagne, waardoor de VVD met 20% toch de grootste werd (en Rutte premier).

In 2012 zakte het CDA nog verder weg naar de laagste score ooit (mede door de tweespalt binnen de partij door het accepteren van de PVV als gedoogpartij). De tweestrijd met de PvdA zorgde voor een score van 27% voor de VVD, de hoogste uitslag van de VVD in de geschiedenis.

In 2017 zakte de VVD naar ruim 21%. (Als in het laatste weekend in Rotterdam niet het incident had plaatsgevonden met de Turkse minister, die het land werd uitgezet, dan zou de VVD de 20% niet gehaald hebben. En had de huidige regeringscoalitie geen 76 zetels gehaald).

In 2012 en 2017 profiteerde de VVD van de premierbonus. Eigenlijk was er in 2017 geen serieuze andere kandidaat als premier.

Maar eind 2018 was de VVD in onze peilingen weer op gedaald naar ongeveer 15%. Mede door de eindsprint van FVD in maart jl. haalde de VVD slechts 14% bij de Provinciale Statenverkiezingen.

Aanvankelijk steeg FVD in onze peilingen verder door naar circa 18% (met name ten koste van de PVV). De VVD scoorde rond 15%. Door de onrust binnen FVD rondom Henk Otten daalde deze partij in augustus sterk (dieptepunt was 8%) en steeg de VVD naar 18 à 19%. Maar dat is nu weer anders. De VVD daalt en staat nu op 16% en FVD stijgt en staat nu op bijna 12%.

De uitgebreide analyse van vandaag laat zien hoe precair de electorale positie van de VVD en Premier Rutte geworden is.

De trouwe en niet trouwe VVD-kiezers

Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 stemde 21% VVD. Van deze groep kiezers stemt 59% (nog steeds) VVD, 18% geeft aan het niet te weten en stemt 23% een andere partij. Het grootste deel van die laatste groep kiezers geeft nu aan FVD te stemmen. Andere partijen, die vaker genoemd worden, zijn PVV, CDA en 50PLUS.

Ter referentie: Bij veel andere partijen stemt minder dan 59% nog steeds de eigen partij uit 2017. Alleen bij PvdA, GroenLinks en FVD zien we hogere scores.

De score van 18% “weet niet waarop te stemmen” is ook bij CDA- en D66-kiezers uit 2017 relatief hoog.

De mate van concurrentie, die VVD van FVD heeft, is even sterk als die GroenLinks op dit moment van de PvdA heeft. Alleen de concurrentie, die de PVV van FVD heeft, is groter.

De resultaten van vandaag

Op drie punten zullen we de resultaten van ons onderzoek dit weekend afzetten tegen de verschillende groepen VVD-kiezers. (De groep “Weggegaan” bestaat uit de 18%, die niet weet welke partij te stemmen en de 23% die naar een andere partij is overgegaan.)

Hoe beoordeelt u de maatregel om de maximale snelheid van 130 km/uur naar 100 km/uur te verlagen

<i>verticaal gepercenteerd</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weggegaan
Positief	40%	32%	23%	30%	13%
Neutraal	20%	29%	23%	29%	18%
Negatief	39%	39%	54%	40%	69%
Weet niet/geen antwoord	1%	1%	0%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Uit deze tabel is goed op te maken dat, degenen inmiddels geen VVD aangeven meer te stemmen, voor 69% negatief is over de verlaging van de maximale snelheid. De trouwe VVD-kiezers geven voor 40% aan negatief op die maatregel te reageren.

De electorale problemen voor de VVD blijken met name uit de volgende tabel. Er is een groot verschil in beantwoording van drie van de vier stellingen tussen de VVD-kiezers uit 2017, die nu nog steeds VVD kiezen en degenen die nu niet meer VVD kiezen. Terwijl bij voorbeeld de trouwe VVD-kiezers maar voor 23% het eens zijn met de stelling dat Premier nu voor de zoveelste keer terugkomt op zijn eerdere beloften is dat percentage bij de VVD-kiezers die sindsdien zijn weggegaan 71%. Gelijk aan het gemiddelde van alle Nederlanders.

Eens met de stelling

<i>Percentage eens</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weggegaan
Premier Rutte is zelf verantwoordelijk voor het feit dat de stikstofproblematiek al niet veel eerder is aangepakt	64%	16%	27%	14%	45%
Het is goed dat Premier Rutte zelf heeft gezegd dat het verlagen van de maximale snelheid naar 100 km/uur een rotmaatregel is	54%	86%	77%	87%	65%
Dit is de zoveelste keer dat Premier Rutte terugkomt op zijn eerdere beloften	67%	22%	44%	23%	71%
Veel van de problemen die er in Nederland zijn, lijken vooral door de politiek zelf veroorzaakt te zijn.	75%	50%	64%	49%	82%

Terwijl Mark Rutte bij de laatste twee Tweede Kamerverkiezingen de stemmentrekker van de VVD is geweest, blijkt er een behoorlijke kater te zijn onder een niet gering deel van de VVD-kiezers van ruim 2 jaar geleden. (Dit is een bevestiging van het beeld dat er was bij de Provinciale Statenverkiezingen van maart jl., waar FVD de grootste werd. Maar ook bij de Europese Parlementsverkiezingen. Ondanks een duidelijke inzet van Premier Rutte -o.a. via een debat met Thierry Baudet-, haalde de VVD slechts 15%.)

De premierkeuze

Bij de Tweede Kamerverkiezingen speelt de vraag wie er premier gaat worden een rol bij de afwegingen van kiezers welke partij men stemt.

In 2012 trok de VVD door de tweestrijd Rutte-Samsom kiezers weg bij PVV en CDA. Maar dat zal bij de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen duidelijk anders zijn. Van het CDA zal de VVD juist concurrentie krijgen door een populaire nieuwe lijsttrekker (Hoekstra of De Jonge). Terwijl het er niet naar uitziet dat Rutte nog een vorm van aantrekkingskracht heeft voor kiezers, die nu zeggen PVV of FVD te stemmen.

Daarom hebben we dit weekend ook vragen gesteld over de mogelijke premierkeuze. Op twee manieren hebben we de premierkeuze voorgelegd aan de ondervraagden. De eerste vraag was hoe men zou reageren als de genoemde politicus de volgende premier van Nederland zou worden. In de onderstaande tabel laten we zien wat de score is van "positief" minus "negatief". In de tabel tonen we de scores van de top vijf: Rutte, Dijkhoff, Hoekstra, De Jonge en Asscher. (Alle andere politici scoorden bij deze eerste vraag lager).

Deze tabel laat goed zien dat Rutte nog maar matig scoort bij de kiezers die nu niet meer aangeven VVD te stemmen. De totaalscores van Dijkhoff zijn iets beter, maar dan dankzij de kiezers van andere partijen dan de VVD.

Score positief minus negatief als reactie op het premierschap van de genoemde politici

<i>verticaal gepercenteerd</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weg-gegaan
Hoekstra	-14%	27%	15%	28%	-2%
De Jonge	-18%	14%	2%	15%	-21%
Asscher	-19%	-58%	-57%	-57%	-58%
Dijkhoff	-20%	76%	50%	75%	14%
Rutte	-22%	88%	56%	88%	15%

Deze tabel laat ook zien dat de mogelijke lijsttrekkers van het CDA, Hoekstra en De Jonge, een stevige concurrent zijn voor de lijsttrekker van de VVD (Rutte of Dijkhoff). Gecombineerd met het feit dat heel weinig van potentiële PVV- en FVD-kiezers bij de Tweede Kamerverkiezingen over zullen stappen om de VVD de grootste te laten worden en de premier te leveren, is het duidelijk dat de VVD (en Rutte) bij die volgende verkiezingen in een stevige klem terecht zal komen. Een score dicht bij die van de laatste Provinciale Statenverkiezingen (14%) lijkt dan veel waarschijnlijker dan die boven de 20%, zoals bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen.

Op een andere manier is dit ook te zien. Daarbij hebben we gevraagd te kiezen uit drie of vier voorgelegde namen als mogelijke premier. Met name om te laten zien op welke wijze de "premierskeuze" zou kunnen werken bij de aangegeven groepen kiezers. Op zichzelf is het natuurlijk een theoretische exercitie want bij de afweging van de kiezers gaat het niet alleen om die premierskeuze.

Doordat we vier tabellen tonen met steeds één wijziging is goed te zien wat het effect is van de genoemde kandidaten op de verschillende groepen kiezers.

Als het alleen om Rutte, Hoekstra en Asscher zou gaan scoort Asscher hoger dan Rutte en Hoekstra. Dat komt mede doordat er maar één linkse kandidaat bij staat. Onder degenen die weggegaan zijn bij de VVD scoort Hoekstra 35% en Asscher 6%.

Wie kiest u als premier als u alleen uit deze politici mag kiezen?

<i>verticaal gepercenteerd</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weggegaan
Mark Rutte	26%	92%	73%	92%	51%
Wopke Hoekstra	22%	7%	20%	8%	35%
Lodewijk Asscher	32%	0%	3%	0%	6%
Weet niet/geen antwoord	19%	0%	4%	0%	8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

De onderstaande tabel laat zien dat Dijkhoff iets slechter scoort dan Rutte. Dus ook dat wijst op het structurele probleem dat de VVD nu heeft.

Wie kiest u als premier als u alleen uit deze politici mag kiezen?

<i>verticaal gepercenteerd</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weggegaan
Klaas Dijkhoff	25%	86%	69%	84%	51%
Wopke Hoekstra	22%	9%	16%	10%	23%
Lodewijk Asscher	33%	4%	5%	4%	6%
Weet niet/geen antwoord	19%	1%	10%	2%	20%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Als we Asscher vervangen door Klaver zien we dat de totaalscore van Klaver 10% lager is dan die van Asscher. Maar onder de weggegene VVD-kiezers doet Klaver het wat beter dan Asscher.

Wie kiest u als premier als u alleen uit deze politici mag kiezen?

<i>verticaal gepercenteerd</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weggegaan
Klaas Dijkhoff	26%	86%	67%	84%	46%
Wopke Hoekstra	28%	9%	17%	10%	26%
Jesse Klaver	23%	2%	5%	2%	10%
Weet niet/geen antwoord	24%	3%	11%	4%	18%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

In de laatste tabel op de volgende pagina wordt getoond wat de impact is als ook Baudet in het rijtje wordt opgenomen. Dan valt goed te zien dat Rutte, Hoekstra en Asscher lagere scores behalen dan als het alleen tussen die drie gaat. Vooral bij de weggegene VVD-kiezers zien we de impact van FVD/Baudet, die dan 41% scoort.

Wie kiest u als premier als u alleen uit deze politici mag kiezen?

<i>verticaal gepercenteerd</i>	Alle kiezers	NU VVD	TK2017 VVD	Trouw VVD	Weggegaan
Mark Rutte	23%	91%	66%	88%	38%
Wopke Hoekstra	17%	7%	12%	8%	17%
Lodewijk Asscher	29%	0%	1%	0%	3%
Thierry Baudet	18%	1%	20%	2%	41%
Weet niet/geen antwoord	13%	1%	1%	2%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Resumerend

De verschillende tabellen laten goed zien dat de kans erg klein is dat bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen het effect van de premiers-kandidaat Rutte (of Dijkhoff) net zo zal zijn als bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 en 2017. De concurrentie van Hoekstra (of De Jonge) als mogelijke premiers-kandidaat zal duidelijk groter zijn dan die van Buma in 2012 en 2017. En aan de andere kant heeft de VVD een grotere concurrentie op de rechterkant met nu niet alleen de PVV, maar ook FVD/Baudet.

Een score in de buurt van de 15% (22/23 zetels) of lager is dan waarschijnlijker voor de VVD dan een score van 20% of hoger, zoals bij de laatste drie Tweede Kamerverkiezingen.

Vanzelfsprekend kan tussen nu en de volgende Tweede Kamerverkiezingen nog veel gebeuren in de politiek en de samenleving (en de economie). Maar eerdere ervaringen (zoals met Lubbers, Balkenende en Kok) laten zien, dat een imago van een premier, die al een tijd zit, niet makkelijk weer sterk verbeterd. Dat imago lijkt dan vastgelegd te zijn in de opvattingen van de meeste kiezers.